

Ποια πρέπει να είναι τα επόμενα βήματα για την κυπριακή οικονομία

Description

Μάριος Κληρίδης*

Η Κύπρος τα τελευταία χρόνια πέρασε από σειρά κρίσεων αφού η κυβέρνηση είχε αρχίσει, γύρω στο 2012, να χάνει την πρόσβαση της, στις διεθνείς αγορές χρήματος. Στη συνέχεια, το 2013, ακολούθησε η Τραπεζική κρίση με το κλείσιμο μιας συστημικής τράπεζας και το κούρεμα καταθέσεων σε άλλη, ενώ αργότερα, το 2018, έκλεισε και η Συνεργατική Τράπεζα.

Στην περίοδο έκτοτε, η Κύπρος επανέκτησε, σιγά σιγά, την εμπιστοσύνη των αγορών και πέτυχε σειρά πιστοληπτικών αναβαθμίσεων που την κατατάσσουν τώρα πάνω από το σκαλί της Επενδυτικής Βαθμίδας. Δεν θα ασχοληθώ με την ιστορία αλλά με τα επόμενα βήματα που πρέπει να κάνουμε, σαν πολιτεία, στην οικονομική μας πολιτική μας.

Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι σημαντικό ρόλο για τα καλά δημοσιονομικά αποτελέσματα που είχαμε, ιδίως τα τελευταία χρόνια, ήταν αποτέλεσμα, ότι αρκετές αναπτυξιακές δαπάνες του Κράτους δεν έγιναν λόγω καθυστερήσεων ή αδυναμίας των αναδόχων να εκτελέσουν τις υποχρεώσεις τους. Οι καθυστερήσεις αυτές δεν είναι χωρίς κόστος για την οικονομία. Ιδίως κάποιες μεγάλες επενδύσεις, όπως για παράδειγμα το Τερματικό Αποϋγροποίησης στο Βασιλικό, έχουν τεράστιο κόστος για την οικονομία και, ως εκ τούτου, πρέπει να παρακολουθούνται πολύ πιο στενά σε ότι αφορά την υλοποίηση τους.

Συναφή με αυτό είναι και η παρατήρηση ότι έχουμε υστερήσει σε πράσινες επενδύσεις

στο δημόσιο. Δηλαδή τα καλά μας δημοσιονομικά αποτελέσματα οφείλονται και σε χαμηλές επενδύσεις τέτοιου είδους.

Έχουμε εστιάσει την προσοχή μας στην προσέλκυση ξένων εταιριών για τα θετικά αποτελέσματα που τέτοια πολιτική έχει στο ΑΕΠ της χώρας, και τον ρυθμό αύξησης του. Οι ξένες εταιρίες συμβάλλουν στη μεγέθυνση του το ΑΕΠ αλλά έχουν και άλλες επιπτώσεις στην οικονομία όπως για παράδειγμα ψηλά ενοίκια σε κάποιες πόλεις, που δυσχεραίνουν τους ντόπιους στην εξεύρεση στέγης.

Το είδος των ξένων επενδύσεων που πρέπει να επιδιώκουμε να προσελκύσουμε δεν θα πρέπει να εξαρτάται μόνο από χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και να βασίζεται στο ότι είναι καλό για την οικονομία γενικά. Πρέπει να βασίζεται πάνω και σε άλλους παράγοντες όπως η εργοδότηση ντόπιου προσωπικού, ή προσωπικού από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την μεταφορά τεχνογνωσίας, την επίδραση στο περιβάλλον, συγκεκριμένες ανάγκες της οικονομίας όπως η αποθήκευση ενέργειας, και άλλα.

Ένα στοιχείο πάνω στο οποίο πρέπει να ενδιατρίψουμε, είναι το θέμα της κατανομής του εθνικού εισοδήματος ώστε να μην έχουμε δυο κατηγορίες πολιτών - πολύ πλούσιοι και πολύ φτωχοί- και να χάσουμε έτσι την κοινωνική μας συνοχή. Συνυφασμένο με αυτό είναι η ύπαρξη κοινωνικής πολιτικής ώστε η ανάπτυξη να επηρεάζει θετικά όσο το δυνατόν περισσότερες μερίδες του πληθυσμού. Τέτοια πολιτική θα πρέπει να περιλαμβάνει την ποιοτική παιδεία για όλους, ίσες ευκαιρίες στην εργοδότηση, απαλλαγή από το ρουσφέτι και τα «μέσα» για εργοδότηση στο δημόσιο. Θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης μια πολιτική για περισσότερο ισόρροπη ανάπτυξη σε όλες τις επαρχίες περιλαμβανομένου των ορεινών περιοχών.

Χρειάζονται αλλαγές στην Δημόσια υπηρεσία και ειδικότερα, στις διαδικασίες και την γραφειοκρατία που ευνοούν την ανάπτυξη του ρουσφετιού, και αποθαρρύνουν επενδυτές που δεν ξέρουν να λειτουργούν σε τέτοιο περιβάλλον, να έρθουν στην Κύπρο.

Συναφές είναι και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στο δημόσιο καθώς και διαδικασίες για πρόσβαση σε τέτοιες υπηρεσίες για άτομα που δεν είναι εξοικειωμένα με την τεχνολογία.

Χρειάζονται αλλαγές στην δικαιοσύνη ώστε να μειωθεί δραστικά ο χρόνος επίλυσης αστικών διαφορών και όχι 8-10 χρόνια που παίρνει τώρα, και απωθεί σοβαρούς επενδυτές από την δραστηριοποίηση στην Κύπρο. Επίσης σημαντική θα πρέπει να είναι και η επικαιροποίηση αρκετών νομοθεσιών ώστε να καλύπτουν αλλαγές στη κοινωνία και την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων.

Η Φορολογική Μεταρρύθμιση έχει ήδη ανακοινωθεί και αναμένεται η κατάθεση της μελέτης που γίνεται από το Κέντρο Έρευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Το τι μπορούμε να πούμε σε αυτή την φάση είναι ότι οι οποιεσδήποτε αποφάσεις μετα την δημοσίευση της μελέτης, θα πρέπει να ληφθούν σύντομα διότι η φορολογική αβεβαιότητα δεν βοηθά την οικονομία

Χρειάζονται ακόμα, αλλαγές στον Τομέα Ασφαλίσεων με την καθιέρωση ανεξάρτητης εποπτικής αρχής, κάτι που εκκρεμεί από τον καιρό της Τρόικας, καθώς και την εισαγωγή του τρίτου πυλώνα στα συνταξιοδοτικά ωφελήματα. Δηλαδή οι συντάξεις του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων αποτελούν την βασική σύνταξη και οι ιδιωτικές συντάξεις, του τρίτου πυλώνα, ένα επιπρόσθετο ποσό.

Τέλος η Κύπρος πρέπει να αρχίσει σοβαρή προσπάθεια να απαλλαγεί από την εικόνα που δημιούργησε με τα σκάνδαλα με τα διαβατήρια όπου οι επενδυτές αποκτούσαν Κυπριακή υπηκοότητα εάν επένδυσαν στην Κύπρο για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, πέντε χρόνια, χωρίς μεγάλο έλεγχο για την προέλευση των χρήματων και το ποιόν των επενδυτών.

*Ο Μάριος Κληρίδης είναι Οικονομολόγος και μέλος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου. Διετέλεσε στο παρελθόν, Διευθύνων Σύμβουλος της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Ομίλου Ελληνικής Τράπεζας, και Εκτελεστικός Πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου. Το άρθρο αναδημοσιεύεται από τη εφημερίδα Ο Φιλελεύθερος.